

EDITORIAL

Ja tenim la sentència del Tribunal Constitucional. I ara què?

Els catalans, des de fa molts anys, estem ficats en un joc-trampa que fa molt difícil sortir-ne guanyador.

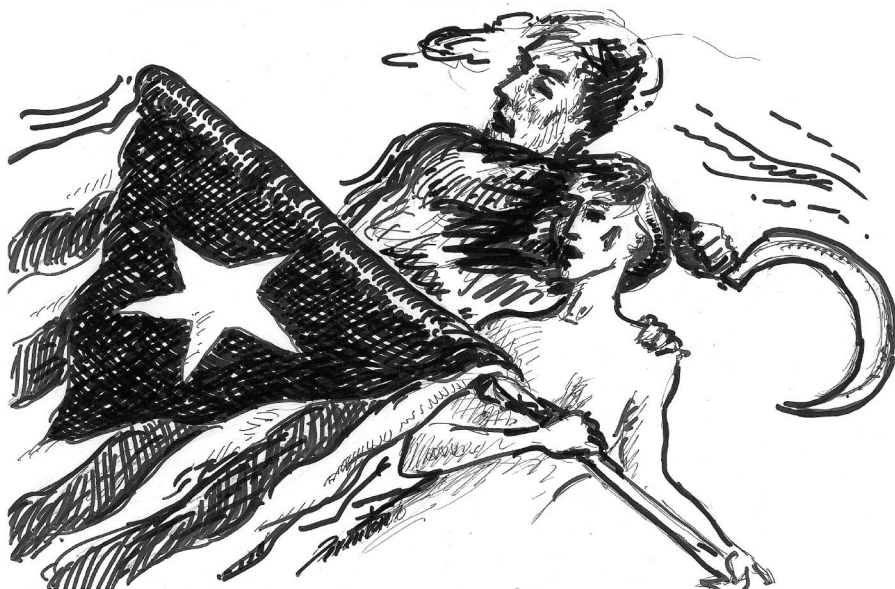
Els d'allà han aconseguit que Catalunya esdevingui un germen d'inestabilitat, una mena d'enemic a abatre i vivim en un ambient rar i confús.

Els drets més sagrats són vistos com a privilegis i qualsevol iniciativa que es promogui troba l'obstacle d'una dalla que escappa qualsevol diferència, encara que sigui un tret essencial.

La pressió política que hi ha més enllà de Catalunya, atida per interessos, demagògies i jocs bruts, fa més difícil trobar solucions de futur.

Davant d'això què podem fer?

Ras i curt, emparats amb el dret a decidir, hem d'iniciar el camí de la secessió i cercar ràpidament la independència.

Si no ens hi volen com som, que cadascú segueixi el camí que li pertoca, en pau i llibertat i, de tu a tu, sempre podrem pactar les col·laboracions i convenis com a estats sobirans.

La manifestació del 10 de juliol, amb una participació inesperada que col·lapsà l'espai previst és, sens dubte, un punt de partença.

Amb tot, no podem ser ingenus, el nostre país ho ha de fer amb correcció, amb generositat, units com mai i amb una clara perspectiva de futur. I això no s'improvisa.

NOTÍCIES

• Dissabte dia 19 de juny, va ser inaugurada la “Universitat del cor únic” al tancat. Per tal esdeveniment es va programar un concert, en el qual van intervenir la cantant Carmen Paris, reconeguda artista de Saragossa, que s’acompanyà al piano, Maktubikan, Vuela Maria, Patxi Sala i Abril.

Es va celebrar alhora el solstici d’estiu amb la “dansa del Cor Únic”

“Universitat del COR ÚNIC (ensenyances de Roy Little sun). Ens plau donar la notícia que s’ha materialitzat un espai als afores de Tarroja com a centre didàctic d’aquesta iniciativa de crear un centre des d’on es focalitzin aquestes ensenyances. S’hi faran de manera contínua cursos i tallers. Especialment relacionats amb la forma sagrada de menjar, sobirania alimentària, cultius, emmagatzematge, viure de forma sagrada a la Terra, etc. Tot enfocat des d’un punt de vista espiritual unit a la terra. Roy Little sun és una ancià indi Hoppi (tribus de l’Amèrica del Nord), un dels seus missatgers internacionals que divulga arreu del món la importància de l’alimentació per poder realitzar dins nostre la connexió de la ment amb el cor i evolucionar espiritualment, entre d’altres coses. Els indis Hoppis són considerats els guardians de la Terra.”

• El grup musical de Tarroja “El bord de Sacirera” comença amb bon peu aquesta temporada. Canvi de nom, més d’acord amb el nostre país i amb la vila tarrogenca. Aplaudim la innovació. Concert a Cervera el dia 5 de juny, al tancat de Tarroja, el dia 12, i a Guissona dissabte dia 19. Vam tenir ocasió d’assistir a un d’aquests concerts i vam notar la diferència de millora respecte de la

Grup musical “El bord Sacirera” de Tarroja, concert a Guissona

temporada anterior. Endavant amb l’esforç i amb les ganes de fer camí i bona música.

• La revetlla de Sant Joan va gaudir de molta bona animació. Sopar a la sala de la vila amb un número aproximat de 100 comensals i després foguera i petards.

El Jaume i el Joan de cal Mingo, al darrere seu la foguera de Sant Joan

---

Al mateix temps també es va fer revetlla al “Tancat”. No tenim notícia detallada de la seva celebració, però estem segurs que va ser un galeig al solstici d’estiu i un gaudi per a tots els participants.

- Inauguració de la piscina i també del bon temps. L’estiu ha començat just el dia cronològic que li tocava. Esperem que el temps ens doni un parell de mesos de bona calor per gaudir del bany i de les nits de fresca a l’entorn de la piscina.

- El dia 11 d’agost compleix 100 anys, Armand Verdés i Franquesa, de cal Cirera. Actualment es troba a la Residència Mare Gené de Cervera. Un record per a ell, i per molts anys !

- La família de la Laieta Linares agraeix la felicitació dels 100 anys que Terra Rubra li va dedicar en el núm. passat i ens envia de nou la fotografia de felicitació familiar, que molt de gust publiquem, perquè CENT ANYS d’una vida s’ho mereix.

Laieta Linares, el dia del seu aniversari

El Fòrum l’Espitllera recorre la Segarra per debatre i analitzar el paisatge

JM. El passat dissabte 26 de juny, el Fòrum l’Espitllera va organitzar un recorregut

pels espais més rellevants del paisatge de la Segarra. Una vintena dels seus membres varen seguir una ruta que tingué com a punt de partida la torre de l’Ametlla de Segarra i com a punt final el Mas Pujol de les Cases de la Serra. Es va aturar en 18 espais representatius de l’estat actual del paisatge segarrenc, escollits com a referents tan pel seu estat de conservació o degradació, pel seu interès natural o patrimonial, o per estar sotmesos a transformacions que alteraran la seva configuració. La sortida va analitzar i debatre in situ, entre d’altres, les alteracions urbanístiques de Cabestany o Rubinat, la implantació dels molins aerogeneradors a Sant Guim de Freixenet o Talavera, les

Impacte visual de l’aqüeducte CSG a Ratera

Conjunts històric artístics de Sant Pere el Gros o Lloberola

---

afectacions paisatgístiques d'indústries com Pet Food o Mobel Línea, l'impacte visual de l'aqüeducte del CSG a Ratera, la degradació dels conjunts historicoartístics de Sant Pere el Gros o Lloberola i la incidència del PEIN Llobregós.

La jornada va seguir la mecànica de treball a partir de la reflexió, l'anàlisi i el contrast d'opinions per a la redacció d'un document marc i va servir també per reunir una extensa documentació gràfica, que serà de gran ajuda en l'elaboració d'un document sobre el paisatge de la Segarra que el Fòrum té com a proper objectiu.

El gran interès que va despertar l'activitat i la voluntat de posar en valor el paisatge com a element rellevant en el futur de la comarca ha fet que els organitzadors hagin previst repetir la sortida a la tardor, amb un nou recorregut que eixampli el material de debat i reflexió de la primera sortida. L'Espitllera té com a gran objectiu el foment del diàleg i el debat sobre la Segarra, receptiu a totes les sensibilitats, interessos i opinions, per la qual cosa té oberta la subscripció al Fòrum i l'enllaç als documents publicats al seu lloc web (www.espitllera.cat).

- El passat dilluns 28 de juny es va presentar, al Museum Marítim de Barcelona, el nou llibre de Jordi Bilbeny "El dit d'en Colom. Catalunya, l'Imperi, i la primera colonització americana (1492-1520)", amb pròleg de la Patrícia Gabancho.

L'acte va ser presentat per Josep Maria Orteu que és l'editor del llibre i de l'editorial Llibres de l'Índex. També ens va acompanyar la Patrícia Gabancho. I, com a convidat, en Titot (el cantant Francesc Ribera, de Brams i Mesclat, entre d'altres).

L'assistència va superar les 100 persones, que van poder escoltar els breus parlaments

de cadascun d'ells, així com intervenir amb preguntes sobre el llibre i l'obra genèrica sobre la recerca de la descoberta catalana d'Amèrica amagada i manipulada per la censura reial espanyola.

Així mateix es van poder comprar també exemplars del llibre (se'n van vendre més de 40). El llibre recull 13 articles de Bilbeny. Entre d'altres, la teoria publicada el 1931 per l'arxiver Enric Mitjana, segons el qual l'immoble dels Colom de Barcelona, encara avui dempeus, hauria servit com a garantia per a l'emprèstit necessari per a l'aventura de les Índies. Aquesta hipòtesi es basa en la idea, defensada pel Jordi, que el descobridor en realitat era el navegant, militar i polític Joan Colom, amb propietats prop de Santa Maria del Mar.

Per l'investigador, la manipulació política de Castella és general: els mariners també eren catalans i la sortida de l'expedició es va fer des de Pals. Des dels anys 20 que Luis Ulloa ja va detectar que la llengua de Colom només podia ser la catalana, hi ha molta literatura respecte d'això. I esperem que les recerques continuïn amb bon peu com fins ara.

Enric Duran guanya l'atenció de joves i grans a Tarroja

El dia 12 de juny en el local de la plaça Nova, va tenir lloc una xerrada a càrrec d'Enric Duran, que ens presentà la proposta pràctica, de com conviure en una nova economia. Una proposta que ja funciona amb el nom de "Cooperativa Integral Catalana".

Enric Duran i Giralt és un emprenedor vilanoví –Vilanova i la Geltrú– implicat i compromès en campanyes i projectes de canvi dels moviments socials catalans.

Actualment treballa en diferents alternatives econòmiques i socials que culminen en la Cooperativa Integral Catalana, una proposta que va més enllà d'un model econòmic: inclou monedes socials locals, educació, medicina, alimentació i tots els altres serveis que qualsevol pot necessitar en la seva vida.

Per crear una nova economia justa, sostenible, transparent, divertida, abundant, creativa i integral.

Enric Duran recolza la publicació PODEM! que surt al carrer el primer trimestre de 2009 de les mans del Col·lectiu Crisi. Aquesta publicació intenta informar sobre el perquè de la crisi mundial que es viu a partir de l'any 2008, planteja diferents alternatives per fer-li front i crea espais d'organització social per protegir les persones que s'hi uneixin o hi col·laborin, com són: Cooperatives Integrals; la banca ètica i banca sense interessos; el model cooperatiu d'habitatge de cessió d'ús; autogestió de la salut; consum conscient i ecològic; educació llibertària.

Es pot viure sense capitalisme. En cooperativa, es poden cobrir totes les nostres

Enric Duran, xerrada al local de la plaça Nova

necessitats, evitant l'excés de producció i el deteriorament dels aliments. La idea bàsica és que qualsevol persona que tingui aquestes idees de moneda social hi pugui participar.

Fer comentari de totes les idees que es van anar desgranant en el temps que durà la xerrada fóra difícil i tampoc és la nostra finalitat. L'afluència de persones interessades en el tema va fer que el local restès ple durant les més de dues hores en què s'allargà la xerrada-col·loqui. L'interès per part del jovent fou notori i sembla que la disposició a tirar endavant el projecte de la cooperativa comença a dibuixar una alternativa de futur i d'esperança per als nostres joves.

Si amb el pas del temps aquest jovent, que des de fa molts mesos es troba immers en un avui d'escasses alternatives i un demà ple d'incerteses, aconsegueix treballar dignament i cooperar en aquesta proposta d'intercanvi cooperativista, els nostres governants i tots nosaltres, potser caldrà que ens plantejem seriosament quin és el nostre paper, en aquesta societat egocèntrica i egoïsta, que gosa abandonar els joves al dictat de la seva pròpia necessitat, per uns de supervivència i per altres de dignificació de la seva feina.

ELS COSMÒGRAFS CATALANS I LA DESCOBERTA D'AMÈRICA

Quan ens aproximem a la ciència nàutica del segle XV, ens adonem que la totalitat dels estudiosos reconeixen que tota la cartografia mediterrània d'aleshores era feta per cosmògrafs catalans o italians. I, de forma indirecta o frontalment i sense embuts, també ens asseguren que no hi van haver cartògrafs ni portolans, ni cartes de navegar a la Castella dels segles XIII, XIV i XV.

Segons En Martínez-Hidalgo, la producció de cartes de navegar “radicà, quasi exclusivament, a Mallorca i a Itàlia, i donà lloc a les escoles d'aquests noms”.¹ Aquest mateix autor, en parlar-nos de la confecció de les cartes nàutiques, no n'esmenta ni una sola de castellana als segles XIV i XV,² com tampoc no ho fa la Luisa Martín Merás, en estudiar els antecedents de la cartografia americana en el seu llibre *Cartografía Marítima Hispana*;³ ni En José María López Piñero, a *El arte de navegar en la España del Renacimiento*;⁴ ni En Julio Rey Pastor, a *La Ciencia y la Técnica en el Descubrimiento de América*;⁵ ni En Julio F. Guillén Tato en el seu estudi sobre la *Cartografía Marítima Española*;⁶ i, molt menys, encara, En Michel Mollat du Jourdin i la Monique de La Roncière a *Les Portulans. Cartes marines du XIIIe au XVIIe siècle*,⁷ un llibre que, com el nom indica, fa un recull exhaustiu de la història de les cartes nàutiques de l'època medieval i moderna.

Segons En Yoro K. Fall, “més de la meitat de les cartes de rumb dels segles XIII al XV, per exemple, són incontestablement italianes-genoveses, venecianes, pisanes;

però durant el mateix període, la major part de les cartes que destaquen per la seva mena de construcció, per la seva factura, així com per la seva qualitat científica, són les mallorquines”⁸ o catalanes. Ultra el fet insalvable de remarcar tan sols una escola italiana i una de catalana, En Fall apunta que “no hi ha cap mena de dubte que la carta de rumb més antiga de què tenim notícia, la famosa «carta pisana» (de l'entorn de 1270), així com el primer cartògraf conegut, són genovesos, però la primera carta indubtablement mallorquina –la de l'Angelí Dulcert– ofereix una tal perfecció i domini tècnic, que només una llarga tradició cartogràfica la pot justificar”.⁹ I rebla que “la cartografia mallorquina permet l'estudi tipològic més fi i complet de les cartes de rumb”,¹⁰ atès que “hi trobem, així, cartes

1. *Enciclopedia General del Mar*; coordinada per José Mª Martínez-Hidalgo y Terán, Ediciones Garriga, S.A.; 3a edició, Barcelona, 1982, vol. II, columna, 832.

2. Ídem, col. 831-833.

3. LUISA MARTÍN MERÁS, *Cartografía Marítima Hispana. La imagen de América*; Lunwerg Editores, S.A.; Barcelona, 1993.

4. JOSÉ MARÍA LÓPEZ PIÑERO, *El arte de navegar en la España del Renacimiento*; Editorial Labor, S.A.; 2a edició, Barcelona, 1986.

5. JULIO REY PASTOR, *La Ciencia y la Técnica en el Descubrimiento de América*; Colección Austral-301, Espasa-Calpe, S.A.; 4a edició, Madrid, 1970.

6. JULIO F. GUILLÉN, *Cartografía Marítima Española. En torno a varios problemas de su estudio*; Real Academia de la Historia, Madrid, 1943.

7. MICHEL MOLLAT DU JOURDIN – MONIQUE DE LA RONCIÈRE, *Les Portulans. Cartes marines del XIIIe au XVIIe siècle*; Office du Livre, S.A.; Friburg, 1984.

8. YOROK FALL, “La carta de rumbos y su utilización en los siglos XIV y XV”; *Revista de Indias*, XLIII (1983), p. 425.

9. Ídem.

10. Ídem, p. 431.

---

nàutiques pures, atlas nàutics purs, cartes nàutiques geogràfiques, atlas nàutico-geogràfics i mapamundis”.¹¹

Per En Ricardo Cerezo, “al segle XIV, els cartògrafs mallorquins, catalans i valencians destaquen en l’elaboració de cartes portolanes”,¹² sense que, al marge d’aquests, en citi cap de castellà. Per això, quan En Fernández Duro comenta la cartografia catalana del XIV i para un esment especial al mapamundi de l’Angelí Dulcert, escriu que “no es coneix cap carta castellana semblant en tot el segle”.¹³ I, conformement, s’esdevé al segle XV. Segons el predit Cerezo, aquesta centúria “es pot considerar com el segle d’or de la cartografia portolana a la Mediterrània. En múltiples biblioteques i arxius d’Europa es conserven desenes de cartes portolanes d’origen espanyol”.¹⁴ Com era d’esperar, no n’esmenta ni una de castellana.

Idènticament, En Charles Du Bus, pel que fa als cartògrafs, reconeix que “als Italians del segle XIII, els succeeixen l’estol brillant dels Catalans i Mallorquins”,¹⁵ com és ara l’Abraham Cresques, En Macià de Viladestes, l’Angelí Dulcert, En Soler, En Gabriel i En Joan de Vallseca, En Pere Rossell i les dinasties dels Prunes i els Oliva.¹⁶ I, mentre assenteix que “del 1339 al 1649, aquests virtuoses del portolà exhaurixen els recursos de llurs pinzells i de llur esperit d’observació, passejat de les Balears a Messina”,¹⁷ tampoc no anomena ni un sol portolà fet a Castella, o fet per castellans fora d’aquest país, que s’hagi preservat a la Biblioteca Nacional de París,¹⁸ per bé que, fins i tot, ens parla dels Reinell, que sobressurten al Portugal de l’inici del segle XVI.¹⁹

Les predites afirmacions que neguen l’existència de la cartografia castellana corren paral·leles a la d’En Segundo de Ispizua quan ens diu que “hem consultat

tots els primitius mapes del Nou Món que ens ha estat possible, a fi de comparar-los amb el d’En Joan de la Cossa i estudiar-ne les analogies i semblances. Són tots fruit d’estrangers”.²⁰

D’aquest mateix parer és En Leo Bagrow, que, a la seva *History of Cartography*, ens confirma el fet que a l’Europa mediterrània medieval només hi van haver dues escoles de cosmografia: la italiana i la catalana. Segons ell, “els portolans medievals (des del 1300 al 1500) poden ser dividits en dos grups característics, d’acord amb el seu establiment i origen: els portolans italians, principalment de Gènova, Venècia i Ancona, i els portolans catalans, de Mallorca i Barcelona”.²¹ I pel que fa a la no-existència de cap escola cartogràfica a Castella, reblava sense embuts: “Han sobreviscut molt poques cartes [de navegar] portugueses i cap d’espanyola, fetes abans del 1500”.²² I si descomptàvem, encara, el mapamundi d’En Joan de la Cossa –que, tal com reconeixen els especialistes és un

---

11. Ídem, p. 431, nota 22.

12. RICARDO CEREZO MARTÍNEZ, *La proyección marítima de España en la época de los Reyes Católicos*; Instituto de Historia y Cultura Naval, Madrid, 1991, p. 152.

13. CESÁREO FERNÁNDEZ DURO, *La Marina de Castilla. Desde su origen y pugna con la de Inglaterra hasta la refundición de la armada española*; Tipografía de El Progreso Editorial, Madrid, 1894, p. 165.

14. R. CEREZO MARTÍNEZ, op. cit., p. 152.

15. CHARLES DU BUS, “L’Art des Portulans à la Bibliothèque nationale”; *Les Trésors des Bibliothèques de France III* (1930), p. 18.

16. Ídem.

17. Ídem.

18. Ídem.

19. Ídem.

20. SEGUNDO DE ISPIZUA, *Los Vascos en América. Venezuela* [segons l’edició de Madrid, de 1918]; Biblioteca de Autores Vascos-1, Ediciones Vascas/Argitaletxea, Donostia, 1979, p. 168.

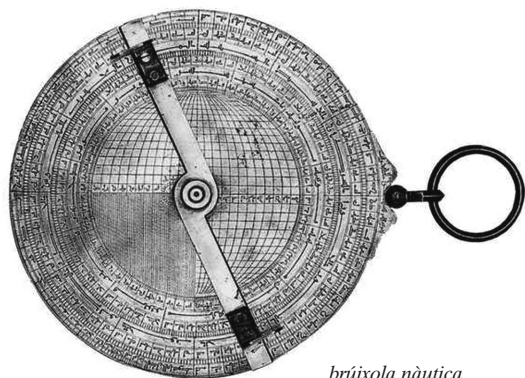
21. LEO BAGROW, *History of Cartography*; revisada i ampliada per R.A. Skelton, C.A. Watts & Co.Ltd., Londres, 1964, p. 65.

22. Ídem.

---

mapamundi cent per cent català—,²³ i, on, a més de la nombrosa toponímia catalana, fins i tot les personificacions dels vents porten barretina, hauríem de retrocedir fins a l'any ja prou tardà de 1522 per trobar el primer rastre, segons En Bagrow, d'una carta de navegar presumptament castellana.²⁴

Mentre En Rey Pastor tan sols esmenta, als segles XIV i XV, les escoles de cartografia catalana i italiana,²⁵ En Mollat du Jourdin i La Roncière, ultra no trobar ni una escola de cartografia a la Castella en aquests mateixos segles, ens confirmen que, pel cap baix, des del 1354, “el rei d’Aragó prohibeix a tot patró de nau dels seus Estats d’aparellar-se sense estar proveït, almenys, de dues cartes”.²⁶ La qual cosa, segons ells, “explica l’existència de tallers cartogràfics no solament a Mallorca, sinó igualment a Barcelona i, al segle XV, a València”.²⁷

brúixola nàutica

Semblantment, En Martín Fernández de Navarrete, que, al llarg del seu minuciós estudi sobre l’origen de les cartes nàutiques, de la seva *Disertación sobre la Historia de la Náutica*, relleva els treballs cosmogràfics d’En Ramon Llull i d’En Jacme de Mallorca, i comenta detingudament l’*Atlas Català*, del 1375, i les cartes d’En Macià de Viladestes, del 1413, i d’En Gabriel Vallseca, del 1439, tampoc no

treu a col·lació ni una sola notícia sobre cap escola de cosmografia a Castella.²⁸

Per contra, assegura que “sembla molt versemblant que els marins de les repúbliques d’Itàlia i en especial de la corona d’Aragó, inventessin o perfeccionessin les cartes planes”.²⁹ Consta “la particular aplicació i eficaç diligència amb què els Reis d’Aragó fomentaren i protegiren tots els coneixements que contribuïen a l’esplendor i poder de llur marina”.³⁰ I, davant de totes les quals evidències, rebla que, tot plegat “prova que els Prínceps d’Aragó no només cultivaren per si mateixos la literatura i les ciències, sinó que saberen estendre-les a llurs dominis, aplicant-les avantatjosament a les professions que, com la marina, influïen més en llur prosperitat interior, i en el respecte i consideració que saberen adquirir de les altres nacions”,³¹ mentre acaba planyent que “la monarquia castellana presentava llavors un aspecte molt diferent”, al capdavant d’uns regnes “tan fecunds en teòlegs, canonistes, en expositors sagrats, en jurisperits, en alquimistes, i encara en trobadors i historiògrafs, com estèrils i ingrats per a les matemàtiques i les ciències que depenen de llurs principis”.³² Afirmació que, si bé ha de ser matisable en el camp general de la

---

23. Vg. JORDI BILBENY, “Joan de la Cossa i Catalunya”; *Revista de Catalunya*, núm. 170, nova etapa, febrer de 2002, p. 58-81.

24. L. BAGROW, op. cit., p. 108.

25. J. REY PASTOR, op. cit., p. 51-53.

26. M. MOLLAT DU JOURDIN – M. DE LA RONCIÈRE, op. cit., p. 25.

27. Ídem.

28. MARTIN FERNANDEZ NAVARRETE, *Disertacion sobre la Historia de la Náutica, y de las Ciencias Matemáticas que han contribuido á sus progresos entre los Españoles*; Real Academia de la Historia, Madrid, 1846, p. 85-91.

29. Ídem, p. 93.

30. Ídem.

31. Ídem, p. 95.

32. Ídem.

---

ciència, és totalment certa en l'àmbit específic de la "ciència nàutica i cosmogràfica", que tan sols existia en els Estats marítims de Catalunya.

A la llarga llista d'erudits i historiadors que fins aquí han vingut negant l'existència d'una escola i d'una tradició cosmogràfica castellana, ara hi voldria afegir En Paolo Emilio Taviani, que tot i ser un dels grans defensors de la genovesitat d'En Colom i de la descoberta castellana d'Amèrica, no s'està de consignar que "a Castella ni tan sols existia una arrelada tradició cosmogràfica. Subsistia, llavors, a Catalunya, on hi havia hagut el màxim esplendor amb la cèlebre Escola de Mallorca".³³ Segons aquest autor, "la descoberta colombina donà un nou impuls als interessos cosmogràfics dels catalans", raó per la qual, i en vista a la divisió de l'Atlàntic entre Espanya i Portugal, "el Rei Catòlic i la Cort recorregueren a l'escola catalana, que era ben estesa i de la qual en restaven notables traces".³⁴ Davant de la presumpta disjuntiva de fer-se avalar per cosmògrafs castellans o catalans, "a la Cort dels Reis Catòlics es recordaren que existeix en el seu Estat una escola de cartògrafs i cosmògrafs d'antiga i prestigiosa tradició: es recordaren que mallorquins i catalans no eren menys aptes que els portuguesos i els genovesos a manegar les cartes i a conèixer tot el coneixible, fins i tot els secrets de la geografia marinera i de l'art de navegar".³⁵

És a dir, que, en un negoci, on, segons ens diu la història oficial, tan sols hi va participar Castella, i Catalunya en va restar al marge, a l'hora de dividir les noves terres i l'Oceà amb Portugal, els Reis Catòlics no es recorden de cap escola cartogràfica de Castella ni de cap cosmògraf castellà i es fan assessorar exclusivament per cosmògrafs catalans. I són aquests els qui porten el pes dels treballs científics de partició de

l'Atlàntic, i d'entre els quals sobresurt molt especialment En Jaume Ferrer.

Si els catalans haguessin estat exclosos de les Índies –com erròniament i infantilment hom creu–, no tindria cap sentit que el rei Ferran escrivís als lloctinents de Catalunya i Mallorca, i al virrei de Sicília per notificar-los l'acord polític amb Portugal de partició de l'Atlàntic i encarregar-los de cercar mariners, cosmògrafs i astròlegs experts, a fi que donessin llur parer per escrit "sobre fer la dita ratlla, línia o límit certa i veritable",³⁶ com també es demanarà al governador de València que atengui la mateixa demanda.³⁷ Les cartes creuades entre els consellers de Barcelona i d'altres instàncies governamentals catalanes que resultaran d'aquesta demanda reial, acaben de clarificar que l'afer de la descoberta d'Amèrica i de la seva divisió amb Portugal fou assumit de ple –i tirat endavant de ple– en la totalitat dels regnes de l'Estat Català.

O hem de creure que les Reis Catòlics encomanarien l'empresa nàutica i científica més gran d'aquells moments a un país com Castella, que no comptava ni amb marins experts, ni amb cosmògrafs, ni amb cartes de navegar, ni amb escoles de pilots, ni amb una marina regular, ni amb cap mena de ciència nàutica per més remota que fos?

JORDI BILBENY

---

33. PAOLO EMILIO TAVIANI, "Jaime Ferrer e il terzo viaggio di scoperta di Cristoforo Colombo", *Presencia italiana en Andalucía. Siglos XIV-XVII*; Actas del III Coloquio Hispano-Italiano, Publicaciones de la Escuela de Estudios Hispano-Americanos de Sevilla, Sevilla, 1989, p. 52.

34. Ídem.

35. Ídem, p. 67.

36. Cf. ELIAS SERRA i RÀFOLS, "Ferran el Catòlic i els cosmògrafs catalans", *Extret de la Revista de Catalunya*, núm. 16, octubre de 1925, p. 4.

37. Vg. RAFAEL TORRENT i ORRI, "Jaume Ferrer de Blanes, els Comtes de Mòdica i la Descoberta del Nou Món", *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*; XXIV (1978), p. 115.

“EL MISSATGER DEL SOL”

“EL MISSATGER DEL SOL” FA UNA PETITA ESCALA A TARROJA I DIFON LA SEVA PRÀCTICA

Hira Rattan Mannek és originari de la India. Porta més de deu anys alimentant-se de l'energia que el Sol li aporta, menja pocs aliments sòlids. La tècnica que ensenya (sun gazing) la va difonent arreu del món, sense ànim de lucre, procurant arribar igualment a les grans ciutats, i als pobles petits, com el nostre, de la qual cosa ens podem sentir molt satisfets.

La tècnica “sun gazing” (mirar fixament el sol) és una tècnica molt senzilla, apta per a tothom. Mirar el

Sol a unes hores determinades, ajuda a carregar-nos d'energia, ens facilita la connexió interna, i també ens pot curar.

Quan tenim bona salut, tot rutlla i no necessitem de res ni de ningú. La salut comença a ser problema, quan emmalaltim.

El senyor Hira en la seva xerrada, escrupulosament traduïda i interpretada per l'Ester Trilla, ens comentà que mirar el sol és una pràctica de salut gratuïta i que actualment s'està estenent per arreu. És una pràctica antiga que els nostres ancestres feien servir habitualment. Era coneguda

Xerrada a la sala de la vila, públic assistent

Hira Ratta i Ester Trilla, traductora. Un espontani explicant la seva experiència

i practicada a Bulgària, Grècia, Itàlia, els índies americans, els maies a Mèxic, també la feien servir. En Hira no afegeix res nou a la pràctica del sun gazing, només intenta donar una explicació científica a aquest bon hàbit.

El Sol és la Font principal de Vida aquí a la Terra i els humans tenim la capacitat de connectar-nos-hi i

absorbir-ne energia de la manera més senzilla, però també amb les precaucions recomanades per gaudir dels resultats esperats.

L'acte va tenir lloc a la sala de la vila, dissabte dia 19, a la tarda. No ens va sorprendre la gran quantitat de públic que hi va assistir. La credibilitat que té la paraula del senyor Hira, va quedar traduïda en la gran espectació i les

ganes d'aprendre i practicar alguna cosa més, del seu missatge.

No hi va haver pressa, el col·loqui es va dilatar, mentre es van demanar paraules i encara privadament una vegada conclòs l'acte el senyor Hira va atendre amb calma plàcida, a tots els que se li van acostar per resoldre dubtes o qüestions personals.

Full informatiu de la Vila de Tarroja

Consell de Redacció: *Josefina Carulla, Narcís Saladrigues i Mercè Torra.*

Col·laboradors: *Jeroni Artigas, Josep M. Llobet, Ramon Castellà, Jaume Secanell, Alba Vallés, Núria Verdés i Ramon M. Verdés.*

Correcció: *Servei Comarcal de Català del Consell Comarcal de la Segarra*

<http://www.terrarubra.net>

c/e: revista@terrarubra.net

Els articles publicats reflecteixen únicament l'opinió de qui els signa.

Núm. de compte de Caixa de Terrassa: 2074 0141 20 3211764105

Edita: «Comissió d'Estudis Tarrogencs»

C/ de l'Església, 1 - Tel. / Fax 973 52 00 65
25211 TARROJA

Muntatge i impressió:

Saladrigues, S.L. - Ctra. de Preixana, s/n - 25250 BELLPUIG

Dip. Legal: L-2107 - 1990

Generalitat
de Catalunya

Consell
Comarcal
de la Segarra

INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCS

Fundació Pública de la Diputació de Lleida

Ajuntament
de Tarroja

ESCRIUEN ELS NOSTRES LECTORS

Mentre estava donant-li voltes a la tan repetida –pels nostres polítics– qüestió sobre l'encaix de Catalunya dins de l'Estat espanyol, ves per on m'he fixat en un article publicat en una revista d'història, que demostra, fefaentment, com la nostra cultura pateix un rebuig, larvat, disimulat, en èpoques democràtiques i desfermat, lliure de lligams hipòcrites, durant els règims absolutistes on, llavors, l'odi, amparat en les armes, es desemmascara, sense contemplacions, perseguint, reprimint, tot allò representatiu del nostre poble i els trets diferencials. El directori del general Miguel Primo de Rivera i Orbaneja (1923-1930) no fou aliè a aquestes pràctiques i les seves primeres ordres, a banda de carregar-se la Mancomunitat. Tingué, com a principals objectius, prohibir l'ús de la llengua i qualsevol manifestació de catalanitat en el seu sentit més ampli. L'edicta “de obligado cumplimiento” promulgat pel general Losada, el 1924, com a governador civil, n'és una mostra:

“Habiendo llegado a este Gobierno Civil, en forma de que no deja lugar a dudas, que determinados elementos han convertido la sardana La Santa Espina, en himno representativo de odiosas ideas y criminales aspiraciones, escuchando su música con el respeto y reverencia que se tributan a los himnos nacionales, he acordado prohibir que se toque i cante, la mencionada sardana, en la vía pública, salas de espectáculos y sociedades y en las romerías y reuniones campestres, previniendo a los infractores de

esta orden que procederé a su castigo con todo rigor”. Una bona mostra.

Em direu que a hores d'ara, afortunadament, això ja no passa. Sí, és ben cert, però convindreu amb mi que, de tant en tant, apareixen signes dels temps antidemocràtics com, per exemple, la desconexió, duta a terme pel Sr. Camps, de les emissions de TV3 en territori de la Comunitat Valenciana. Sembla que ja no hi són, però segueixen, mig tapats, esperant la seva ocasió. Estiguem alerta.

Ara bé, no tot són males notícies, per a la nostra cultura, atès que les bones ens vénen de la Catalunya Nord, us ho explico. Sintnitzant un partit, de la lliga estatal francesa de rugby, retransmés pel canal 33, em vaig emocionar, en veure una quantitat immensa de senyeres onejant a l'estadi on es jugava el partit i com els jugadors de l'Usap de Perpinyà, demostraven la seva catalanitat, lluint en els equipaments emblemes quatrebarrats a dojo, els duïen a les espatlles, al pit, als costats, als pantalons a les mitges, tot un espectacle meravellós.

També, ens hem de felicitar per l'acord pres per l'Ajuntament de Perpinyà, declarant la llengua catalana idioma cooficial juntament amb el francès. Tota una declaració d'intencions.

No amics, no estem morts, estem ben vius. Donent-nos l'enhorabona.

ANTONI MOLINÉ I ROURA

ANY DE NEU... ANY DE DÉU? (I)

Quan l'estiu ens estaborneix amb les seves calors, podem fer un exercici refrescant recordant el que passava mig any enrere, o sigui retornant a l'hivern. Hem tingut temps per recopilar i comparar dades, i aquest pot ser un bon moment per reflexionar sobre el que vam viure... i valorar si és tan positiu o no l'any segons l'adagi que tots reconeixem al títol. La darrera temporada hivernal serà recordada al cap dels anys per la seva generosa pluviometria, perquè així quedarà reflectit als arxius. Rere els litres de pluja, que al capdavant són una xifra i prou, s'hi amagarà que majoritàriament van caure ben repartits, i una part força destacable es van enregistrar en forma de neu. Tot plegat no és el més corrent pas a la Segarra ... i tot seguit miraré d'explicar-ho. Per adonar-nos que l'hivern passat no va ser corrent pensem que hi ha hagut un visitant quotidià que ens va fer el salt: la boira.

Però què té a veure que hi haguessin poques boires amb el fet que l'hivern fos plujós? Per respondre aquesta pregunta em permetré fer una petita lliçó de climatologia. Les nostres boires hivernals són les que tècnicament s'anomenen d'irradiació. Es formen durant els perllongats períodes anticiclònics hivernals quan l'aire es va refredant lentament gràcies a la llargada de les nits serenes, en les quals la terra "irradia" (d'aquí ve el mot) escalfor cap a l'espai. Aquest refredament pot arribar a saturar l'escassa humitat de l'aire i en aquest moment es forma un núvol arran de terra, ben delimitat per la Depressió de l'Ebre (de la qual la Segarra està a un extrem), i com que l'anticicló és ferm, no hi ha vents forts que el puguin desfer. A més, la inclinació del sol i les poques hores de dia, són insuficients per aportar-li prou energia per

fondre'l. Vet aquí perquè aquest núvol arran de terra (la boira) és un element hivernal i té molts entrebancs per poder-se formar en altres èpoques de l'any (durada del dia o manca d'un anticicló prou estable).

Encara no he respòs la pregunta que feia fa una estona, però es pot intuir per on aniré. L'hivern passat no hi va haver anticicló ferm i durador, per tant, la boira no va tenir el principal aliat per formar-se. Sí que hi va haver molts dies núvols en els quals passaven borrasques ... condicions totalment adverses a la seva formació. Aleshores, com és que vam tenir tantes borrasques i tants núvols en una època on aparentment no tocava? Doncs perquè vam patir d'una manera acusada una anomalia climàtica un bon bocí del planeta. Aquesta anomalia es detecta comparant la pressió atmosfèrica d'un indret borrascós com és Islàndia amb un indret anticiclònic com és l'arxipèlag portuguès de les Açores (que donen nom a un anticicló mediàtic). Aquesta comparació simple s'anomena índex NAO (North Atlantic Oscillation), i com és la resta entre la pressió atmosfèrica de les Açores i Islàndia, resulta un número positiu gairebé tots els dies d'un hivern corrent. Enguany ha estat a l'inrevés, i de retruc, entre altres llocs del continent, a la Segarra ens va girar el temps.

Perquè d'una manera perllongada s'enregistra un índex NAO negatiu? Això no ho sabem ... i com en moltes altres coses, encara no se'n sap prou. Sabem que de tant en tan succeeix, però exactament el que ho motiva se'ns escapa. Hi ha qui ho relaciona amb altres teleconnexions atmosfèriques com el fenomen ENSO al Pacífic Sud (El Niño South Oscillation), amb alteracions dels corrents marins a l'Atlàntic, o fins i

---

---

tot amb l'activitat solar, però del cert no ho pot demostrar ningú.

Però aquesta no és l'única situació extraordinària del passat hivern, perquè quan un hivern és plujós a la Segarra sol ser un hivern poc fred ... i poc fred no crec que sigui un qualificatiu apte pel darrer hivern. Generalment un hivern plujós a la Segarra ho és pel pas continuat de borrasques atlàntiques (com les que s'han afartat de patir a Andalusia o Castella aquest hivern), que generalment venen amb vents del sud-oest temperats o càlids. Però resulta que enguany s'han combinat aquest tipus de perturbacions amb una inusitada freqüència d'entrades fredes provinents del nord d'Europa, alguna d'elles amb prou vigor per tractar-se per si sola com una onada de fred de primera divisió de les que no es presenten tots els anys. Tot plegat ens ha ofert molts dies amb precipitació, però també amb una cota de neu baixa en diverses jornades ... prou baixa com per situar-se per sota dels 500 metres i per tant permetent-nos veure neu a Tarroja.

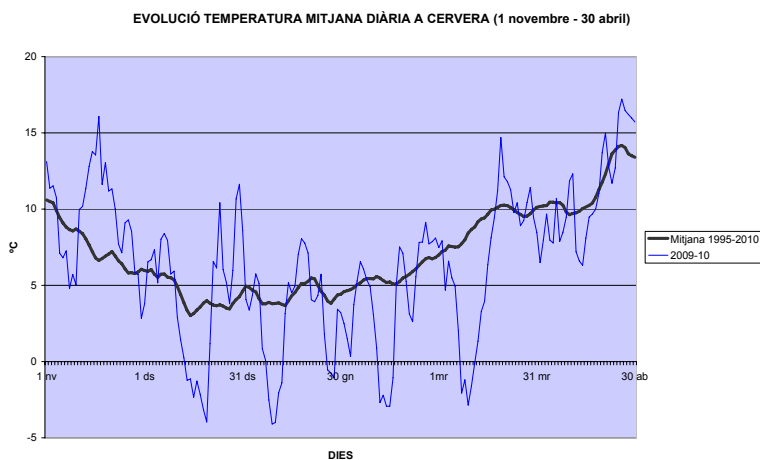
Tornaré a l'inici de l'article, on deia que el

que ha passat aquest any és extraordinari des de diferents punts de vista. Les meves referències per motius obvis de procedència (i d'arxiu) són de Cervera. Els 8 km de distància respecte Tarroja, i els gairebé 100 metres de desnivell no crec que alterin gaire les dades que presentaré a continuació.

Des de 1916 que hi ha observacions a Cervera, ha estat el cinquè hivern amb una major quantitat de precipitació, però resulta que no tenim constància de la darrera vegada que en un mateix hivern arribés a nevar i a agafar-se al terra fins en cinc ocasions diferents (2 al desembre, 2 al gener i una al març). Tampoc teníem referents anteriors respecte al fet que els quatre mesos que van de desembre a març hi hagués almenys una entrada molt freda mensual capaç de fer baixar el termòmetre de -7° ... que podríem considerar, de mitjana, la temperatura més baixa a la que s'arriba com a mínim un cop a l'any. Plujós, amb neu i amb molt de fred, són característiques que de manera conjunta no hi ha testimonis documentats amb dades a la nostra comarca en gairebé 100 anys.

A la segona part d'aquest article, jutjarem el comportament plujós i fresc d'una primavera eterna (fins a les acaballes de juny no va fer gens de calor) i ja tindrem els primer elements per jutjar l'estiu ... i és que encara hem de saber del tot si aquest serà un any de Déu, o no.

TONI NADAL

Durant el semestre més fred de l'any (de Tots Sants a la festa del Roser), el que hem viscut la temporada 2009-2010 ha estat extraordinària. Vegeu a la comparació com gairebé sempre la temperatura va estar per sota de la mitjana habitual dels darrers 15 anys. Exceptuant el marcat estiuet de Sant Martí que vam tenir al novembre, la resta del temps van dominar els períodes freds, amb 4 puntes especialment vigoroses en cadascun dels mesos hivernals per excel·lència. Especialment remarcable va ser l'anomalia de març, que va batre tots els rècords coneguts i deixant dades extremes difícils de veure al cor del més cru dels hiverns quan gairebé la primavera treia el nas al calendari. Els períodes temperats van ser tan efímers que ni tan sols es recordaven al final de l'estació ... i malgrat l'aparent normalitat de l'abril, la primavera també va acabar sent més fresca del que estàvem acostumats darrerament.

SUPERCRISI

La primera part de la història és quan el Sr. Zapatero va dir que Espanya era la 8a potència del món.

Que anàvem molt bé i que encara aniríem millor...

Vostès recorden que els socialistes anaven a perdre les eleccions.

Efectivament, els del PP es fregaven ja les mans. Però va succeir el terrible atemptat d'Atocha i se'ls va ocórrer de dir que els autors de l'atemptat eren els de l'ETA. Posat en evidència que aquests darrers no eren, els autors van demostrar que feien com el Pinotxo. I se'ls hi va fer un nas llarg i la majoria va deixar el Sr. Aznar en calçotets i va perdre les eleccions.

Apareix en Zapatero amb el seu rostre agradable i xerrant pels descosits. Tot anava bé. Vam anar a dormir tranquils. Quan ens vam despertar va resultar que el tema de la construcció començava a afluir. I no ha parat de fer-ho. Milers de cases sense vendre i milions d'obrers sense treball. I com a solució, milions d'emigrants sense feina. Darrere la construcció, crisi de tota la indústria, del que fabricava cotxes fins el que venia pipes. Aquest sistema del capitalisme funciona així. Tot està interrelacionat. Quan tot rutlla o mig rutlla tot és eufòria. Quan arriba la crisi tot se'n va al carall. Jo vaig pronosticar que arribaria un dia que tot

el país faria suspensió de pagaments. Lamentablement això ha arribat.

I començà la crisi de tot el sistema. Els immigrants tenien també el dret a menjar. Els obrers sense feina creïen de 100.000 cada setmana. Ara era qüestió de menjar-se el totxo. "No passa res, no es preocupin" no passa res. Diu el Sr. Zapatero, a mesura que el nas se li fa més llarg. El Sr. Rajoy ho té clar. Que fotin el camp els socialistes i manarem nosaltres. Els del PP, tothom no ho veu clar. I en el Congrés comenta el joc de la pilota. "Plegui. Sr. Zapatero, que vostè no té ni idea de política" diu Rajoy.

"Vostè -afirma Zapatero- és un ambiciós. Vosté vol el poder que no guanyà en les darreres eleccions". "Dimiteixi -diu Rajoy- que no veu que la cosa està més fotuda cada dia". I teia raó. La xifra de parats en aquest moment sobrepasa els 4milions i mig. I n'hi ha un d'optimista. El pitjor està per venir. Potser es pot arranjar cap al 2015. I l'acudit sorgeix. L'optimista diu que a aquest pas acabarem tots menjant merda. El pessimista diu: vols dir que n'hi haurà per a tots?

Diuen que no passa res, que Nostre Senyor intervindrà personalment, però amb tantes desgràcies al món el tenim molt ocupat. Quan no es moren els de Xile, es moren els d'Haití i quan això no es repeteix, surt el veí del tercer

que mata a ganivetades la seva dona. No passa res. Tranquils. A mi quan em diuen que en aquest país no passa res, em poso a tremolar. Diuen que és impossible, però jo em malfio. Hi ha la prespectiva que es retallaran les pensions. De què viurà la majoria de la gent? Qui tingui un racó sobreviurà, qui no, què farà? I no em diguin que això no s'esdevindrà. De moment toca al funcionariat la retallada del 5% en el sou. Res veig segur, ni que el Barça hagi guanyat la lliga enguany.

I els que creuen que amb una Catalunya independent, millorarien les coses, no s'hi veu cap sortida per a aquest camí. Ni ens ho deixaran fer, ni tenim polítics de categoria per portar-ho a terme. Ni en Montilla, ni en Mas, ni en Saura, ni en Duran i Lleida, cap ha estat preparat per refusar un Estatut vergonyós. Bé ens queda en Carod

Rovira, que em recorda moltíssim un barber que vivia prop de casa. I la culpa sempre és dels de Madrid. Aquí no hi ha gent per les estafes. I quan en surt un, la fa grossa. I ja saben a qui em refereixo.

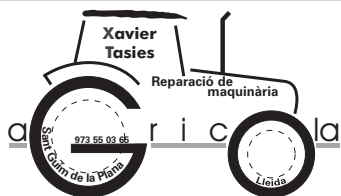
Perilla el tema de l'eficàcia de la Seguretat Social. Donen terminis per mesos. A mi em van anunciar sis mesos per operar-me de la pròstata i promeses així. En un consultori t'hi pots passar prou temps per llegir el Quixot, tot i que van millorant. Ja li vaig dir al metge quan m'indicà que em convenia operar-me. "Fàcin-me una operació POST MORTEM"

I nosaltres, què hem de fer, els de TERRA RUBRA? Com deien els de la Trinca. Nosaltres sempre hem d'estar alegres, que si plorem farem plorar a tothom.

DIONÍS PRAT

Tel. 973 53 16 73 - Part. 973 53 16 06 - Av. Mil·lenari, 38 - 25200 CERVERA

**LA MODERNITAT,
UN PROJECTE
MAL ENTÈS?**

Cervera
Sant Guim de la Plana
Vialta
Mas de Bondia
Els Plans de Sió
Tàrraga

AMICS DE
L'ARQUITECTURA
POPULAR

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Direcció General
del Patrimoni Cultural
Servei d'Arquitectura i Patrimoni

**11è Curset
d'Estiu
d'Arquitectura
Popular**

Del 2 al 6 d'agost

Inscripcions:

correu:
arquitecturapopular@
gmail.com
talponent@gmail.com

**Hostal
Jaumet**
Fundat el 1890
TORÀ

Ctra. Barcelona-Andorra, s/n
Tel./Fax 973 47 30 77
25750 TORÀ (Lleida)

www.hostaljaumet.com
info@hostaljaumet.com